

Протиаварійне
тренування на НБК

Актуально

Як КДБ
з правдою боровся

23 липня 2021 | №18—19
(1513 — 1514)

НОВИНИ ЧАЕС

Офіційна газета ДСП «Чорнобильська АЕС»

**ЩО
відбувається
на
СВЯП-2?**

Заступник генерального директора МАГАТЕ відвідав ЧАЕС

14 липня ЧАЕС з технічним візитом відвідав заступник генерального директора МАГАТЕ Массімо Апаро.

Пан Апаро зустрівся із виконуючим обов'язки генерального директора ДСП ЧАЕС Валерієм Сейдою, а також відвідав промисловий майданчик станції, зокрема сховище відпрацьованого ядерного палива «сухого» типу — СВЯП-2, де наразі йдуть роботи в рамках отриманої ліцензії на промислову експлуатацію.

Також одночасно із візитом заступника генерального директора МАГАТЕ розпочалась інспекція МАГАТЕ, до складу якої увійшли інспектори Агентства та заступник начальника Інспекції з ядерної та радіаційної безпеки в зоні відчуження Сергій Сухоставський.

Фахівці ЧАЕС взяли участь в навчальному семінарі

У червні 2021 року на майданчику Рівненської АЕС протягом п'яти днів проходив навчальний семінар на тему «Лідерство в атомній енергетиці для начальників змін АЕС».

Від Чорнобильської АЕС в заході взяли участь начальник відділу управління персоналом Алла Кравець і провідний інструктор навчально-тренувального центру Володимир Ільчук.

Основою семінару для 25 атомників українських АЕС і НАЕК «Енергоатом» став спільний курс Лондонського офісу і Паризького центру ВАО АЕС, який був доопрацьований експертами ВАО АЕС-МЦ. У програму заходу увійшли нові модулі: «Роль НЗС у забезпеченні протиаварійного готовності» і «Роль НЗС в реалізації базових принципів експлуатації».

Цільовою аудиторією був як старший оперативний персонал атомних станцій,

так і інструктори навчальних центрів, заступники керівників станцій і головних інженерів, керівники середньої ланки.

Протягом семінару фахівці за допомогою лекцій, навчальних відеоматеріалів, інтерактивних вправ і практичних занять ознайомилися з кращими світовими практиками в області лідерства з урахуванням особливостей роботи начальників змін АЕС і взяли участь в продуктивних дискусіях, які зачіпають безліч тем від ролі лідера і людського фактора до управління часом і позитивної мотивації персоналу.

«Одним з головних елементів навчання було напрацювання керівним персоналом навичок спілкування з підлеглими та створення в підрозділі морального клімату, коли працівники не бояться повідомляти керівнику про проблеми та/або помилки в роботі. Саме це є запорукою безаварійної роботи АЕС», — роз-

казала учасниця семінару, керівниця відділу управління персоналом Алла Кравець.

Всі учасники семінару відзначили корисність подібних семінарів і відмінну організацію проведеного заходу. Після закінчення семінару учасникам були вручені відповідні свідоцтва.

На думку Алли Кравець, подібне навчання надзвичайно корисне, оскільки дає відповіді на питання, які, безумовно, зустрічаються в кожному колективі, а тим більш в таких колективах, як в атомників:

«Вважаю, що навчання, яке ми пройшли, потрібно для всіх керівників Чорнобильської АЕС. Найкращий варіант його організації — проведення подібного семінару на ЧАЕС, і ми докладемо всіх зусиль, щоб запросити ВАО АЕС до подібної роботи на нашому майданчику».

Місія ВАО АЕС: підсумки

6 липня в навчально-тренувальному центрі ЧАЕС пройшов завершальний день місії Всесвітньої асоціації організації, що експлуатують атомні електростанції (ВАО АЕС).

Протягом п'яти днів представники трьох центрів ВАО АЕС — Атланта, Токіо та Москва, — а також експерти та науковці профільних українських організацій брали участь у консультаціях та нарадах з питань забезпечення індивідуального дозиметричного контролю внутрішнього опромінення персоналу.

Координатор місії ВАО АЕС Іван Гончаров підбив підсумки заходу: «Питання внутрішнього опромінення — це дуже специфічна тема. Зазвичай усі станції направляють зусилля на контроль зовнішнього опромінення, а зацікавленість ЧАЕС питанням внутрішнього опромінення свідчить про високі стандарти, яких це підприємство продовжує дотримуватися.

Звичайно ж, є куди рости. Сподіваюся, наші рекомендації та пропозиції у цьому вам допоможуть. Однак знову таки наголошу, і експерти це підтверджують — судячи з ваших презентацій, ви досягли

дійсно великих успіхів! Нашим експертам є, що взяти із собою, і є, що показати у своїх центрах та атомних станціях».

У ході місії, окрім консультацій, учасники відвідали новий безпечний конфайнмент, де їх ознайомили зі специфікою контролю радіаційної обстановки під

час проведення робіт, історією будівництва об'єкту, а також з деталями програми перетворення «Укриття» на екологічно-безпечну систему.

«З точки зору отримання інформації стосовно міжнародного досвіду, накопиченому в напрямку забезпечення індивідуального дозиметричного контролю внутрішнього опромінення персоналу, заходи, подібні тому, що відбувся на ЧАЕС, дуже цікаві.

Проте, за результатами даної місії ВАО АЕС, ми можемо зробити висновок: Чорнобильська АЕС насправді володіє абсолютно унікальним досвідом, якого в цій сфері немає у жодній іншій АЕС у світі. Я б навіть сказала, що наша станція — світовий флагман в частині організації забезпечення індивідуального дозиметричного контролю.

За результатами роботи місії експертами буде розроблено рекомендації, отже накопичення нами знань та досвіду триватиме й у подальшому», — резюмувала результати тижневої роботи начальник лабораторії індивідуального дозиметричного контролю ЦРБ Поліна Борисова.

Протиаварійне тренування на НБК

Як ми вже писали, на початку липня Державна інспекція ядерного регулювання розпочала інспекційне обстеження ДСП «Чорнобильська АЕС» з метою перевірки повноти і достовірності відомостей, що містяться у документах, доданих до заяви на отримання ліцензії на право провадження діяльності з переробки та зберігання радіоактивних відходів.

У рамках заходу було перевірено стан готовності та дотримання вимог безпеки експлуатації конфайнмента та об'єкта «Укриття», забезпечення аварійної готовності, функціонування системи радіаційного контролю та індивідуального дозиметричного контролю, поводження з радіоактивними відходами, що утворюються під час експлуатації конфайнмента та об'єкта «Укриття», підготовка, навчання та забезпечення необхідним персоналом, система управління діяльністю щодо конфайнмента та об'єкта «Укриття».

В рамках інспекції та на вимогу представників ДІЯРУ відбулося протиаварійне тренування, під час якого було відпрацьовано евакуацію персоналу НБК при виникненні на об'єкті пожежі.

Наскільки подібна ситуація можлива в

реальному житті, а також про те, як відбувалося тренування, ми розпитали начальника відділу аварійного реагування Дмитра Кондратова.

— Тренування було знаковим. Об'єкт «Укриття» переходить після дослідно-промислової експлуатації на етап експлуатації. Згідно з приписом Держматомрегулювання, ми мали відпрацювати дії персоналу за аварійним

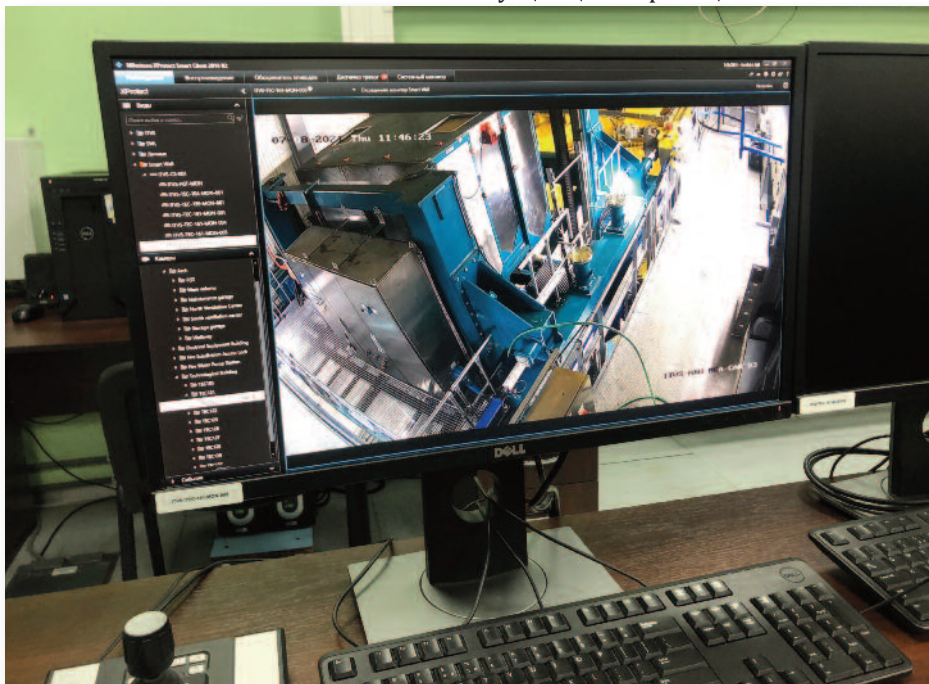
планом. Ми підготували відповідну програму, але Держатомрегулювання внесло свої корективи: вони захотіли відіграти не наш сценарій, а свій.

Згідно з ним, ми повинні були евакуювати персонал із гаражу технічного обслуговування (далі ГТО — ред.) об'єкта «Укриття». Вимогу було мотивовано наступним міркуванням: ГТО є найбільш висотним приміщенням, воно розташоване на 75-й відмітці (тобто 75 метрів), і евакуація звідти, на думку ДІЯРУ, могла бути достатньо складною.

За легендою, пожежа виникла в основному об'ємі об'єкта «Укриття», що спричинило високу задимленість. Персонал в цей час перебував персоналу на 75-й відмітці. Евакуацію на ліфті при пожежі, як ви знаєте, заборонено — отже, працівники пересувалися тільки пішки.

Оскільки це об'єкт «Укриття», то використовувались і засоби захисту органів дихання «Dragel», а також засоби індивідуального захисту, такі як костюми «Tyvek».

Тренування було ускладнене підвищеною температурою повітря (30 градусів), «Tyvek» сам по собі не дуже зручний, та є чіткі критерії, що регламентують час евакуації з цього приміщення — 14 хвилин.

Крім того, ускладнює процес евакуації перепад тиску в основному об'ємі НБК Власне, це було найголовнішим.

Ми програму такого тренування розробили, а персонал його повністю виконав. Звичайно, попередньо ми обговорили з учасниками всі питання, оскільки програма була цілковито незнайома.

Тренування проходили в режимі реального часу, тобто персонал за командою спустився з ГТО. Евакуація зайняла 11 хвилин. Було доведено, що це можливо — ми увійшли в межі допустимого.

— На тренуваннях були присутні представники Держатомрегулювання?

— Так, звичайно, це ж проводилося на їх вимогу.

— Взагалі-то, виникнення подібної ситуації можливо? Чи пропрацьовувалася, скажимо так, децю фантастичний сценарій?

— Відпрацьовувалася реальна ситуація. У нас на НБК дуже складна та насичена електрична система, є чому горіти, в такому об'ємі задимленість може легко виникнути, вентиляція працює справно, тому персонал потрібно було дуже швидко евакуювати.

Ліфтом під час пожежі користуватись заборонено, а спускатись шахтою зі сходами треба дуже довго. Я особисто це

перевіряв. Без «Drager» та «Tyvek», але пробігся всім маршрутом. Це в мене зайняло значно менше часу. Вага чотирилітрового балона «Drager» — приблизно 5 кілограм, тобто половина СВ-2, який важить 12 кг, плюс через нього маєш обмежений огляд через те, що на голову одягається дихальний мішок.

— Ви наразі переконалися, що персонал у випадку пожежної небезпеки зможе евакуюватися з НБК вчасно. Що далі?

— Тренування ми будемо проводити постійно — ми робимо це на всіх об'єктах.

Тому, якщо або Держатомрегулювання, або наше керівництво, або керівництво цехів попросить нас організувати подібне тренування, ми обов'язково це зробимо — це окрім тих, які ми самі плануємо.

— Нерідко доводиться чути, що за часів генерації колектив ЧАЕС не виконував стільки тренувань, як на етапі зняття з експлуатації?

— Коли станція була діючою, я працював у оперативній групі управління. Ми тренувались постійно. Я не можу оцінити, як тренувалась станція, але хотілось би перенести тогочасні тренування в сьогоднішні реалії. Для мене нічого не змінилось. Тим не менш, мені теж казали, що персонал в ті часи тренувався менше, і це дивно.

— Тобто тренування зайвими не бувають?

— Тренування ніколи не завадить і зайвим не буде. Воно повинно бути добре підготовленим, детальним — і тоді в реальній ситуації (добре, якщо вона ніколи не станеться) персонал діятиме тим самим чином, як було попередньо відпрацьовано.

Кожне підготовлене тренування — на благо, навіть якщо ти кожний крок підказуєш, що і де робити. Тому дуже сподіваюся, що працівники ЧАЕС саме так до тренувального процесу й будуть ставитися.

Як працюють об'єкти ЧАЕС

Промисловий комплекс із поводження з твердими радіоактивними відходами

Тривають підготовчі роботи до проведення третього етапу комплексних «гарячих» випробувань ПКПТРВ. Виконуються роботи з підготовки дозвільних документів. Продовжуються заходи з дезактивації камери сортування і фрагментації.

Завод із переробки рідких радіоактивних відходів

Триває підготовка до проведення «активних» випробувань ЗПРРВ з переробки кубового залишку з використанням випаровувача та бака концентратів, а також проведення «активних» випробувань ЗПРРВ на іонообмінних смолах та суміші іонообмінних смол і кубового залишку.

Персоналом цеху поводження з радіоактивними відходами виконувалися роботи з переробки кубового залишку та підтримки експлуатаційного режиму роботи систем і обладнання ЗПРРВ, що забезпечують життєдіяльність об'єкта.

За червень на ЗПРРВ було перероблено 55.233 м³ рідких радіоактивних відходів

та виготовлено 580 упаковок РАВ. Загалом за минулий місяць з ЗПРРВ на комплекс «Вектор» було відправлено на захоронення 668 упаковок РАВ.

Комплекс з виробництва металевих бочок та залізобетонних контейнерів для зберігання радіоактивних відходів

На підприємстві виготовлено 510 оди-

ниць бочок МБ-0,2IV, які використовуються під час поводження з рідкими радіоактивними відходами на ЧАЕС.

Поводження з рідкими радіоактивними відходами

У червні персоналом ЦПРВ прийнято на тимчасове зберігання 83 м³ радіоактивно забруднених вод.

Поводження з твердими радіоактивними відходами (ТРАВ)

- вивезено з машзалу ГК РЗОМ в напірний басейн №1 11,645 тон ТРАВ;
- завезено на МТСТМ 2,5 м³ ТМ та розлінних відходів;
- вивезено з МТСТМ 79,2 м³ ТРАВ;
- передано на захоронення до ПЗРВ «Буряківка» 120 м³ ТРАВ.

Дезактивація обладнання та приміщень

При знятті з експлуатації блоків №№ 1, 2, 3 було виконано дезактивацію обладнання та приміщень в таких обсягах:

- дезактивація обладнання — 93,170 т;
- дезактивація приміщень зони суворого режиму — 1800 м²;
- дезактивація приміщень зони вільного доступу — 9250 м².

Залізницю від Янова до Вільчі добудовано

Днями Національна енергогенерувальна компанія «Енергоатом» на своїй сторінці у мережі Фейсбук повідомила, що залізничну колію від станції Вільча до станції Янів довжиною 43 км збудовано у рекордно короткий термін.

Прокладання колії вели дві бригади залізничників, одна зі станції Вільча, друга — зі станції Янів. 9 липня 2021 року дві бригади зустрілися та забили «золотий костур» у колію, яка з'єднала Централізоване сховище відпрацьованого ядерного палива (ЦСВЯП) із залізничною мережею

України. Виконавці робіт — Укрзалізниця та АтомПроектІнженіринг.

Протягом трьох років, починаючи з 2018-го, питання будівництва цієї колії залишалося проблемним та суттєво гальмувало процес введення до експлуатації централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива.

На початку березня поточного року виконавач обов'язків президента ДП «НАЕК «Енергоатом» Петро Котін заявив про намір компанії добудувати залізничну ділянку «Вільча-Янів», яка веде до ЦСВЯП, залучивши фінансування через фонд поводження з радіоактивними відходами.

Уряд передав колію НАЕК «Енергоатом» лише 5 місяців тому. Вже до кінця липня її протестує перший потяг з імітатором контейнера із відпрацьованим ядерним паливом.

Зараз НАЕК Енергоатом отримує всі необхідні дозвольні документи для введення ЦСВЯП до експлуатації.

Покарання за «сталкерство» посилять

Верховна Рада України готується запровадити кримінальну відповідальність і штрафи за незаконне проникнення до зони відчуження. На засіданні 2 липня нардепи ухвалили відповідний законопроект №4156 за основу.

Законопроект внесли в Раду у вересні 2020 року. 2 липня його підтримали 269 парламентарів.

Урядовий законопроект передбачає, що проникнення в зону відчуження або зону безумовного відселення без дозволу, або самовільне поселення в них, або знищення, пошкодження або перенесення знаків радіаційного забруднення або огорожі зазначених зон каратимуть штрафами або обмеженням волі на строк від одного до трьох років.

Розмір штрафу складе від 1 тисячі до 2500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Це від 17-ти до 42,5 тисячі гривень.

Крім того, переміщення будь-яким способом за межі зони відчуження продуктів рослинного і тваринного походження, про-

мислової або іншої продукції, тварин, риби, рослин або будь-яких інших об'єктів також хочуть карати штрафом розмірі від 17 тисяч до 42 500 гривень.

Що відбувається на СВЯП-2

На початку липня у рамках нещодавно отриманої ЧАЕС ліцензії на експлуатацію нового сховища відпрацьованого ядерного палива на 100-літнє зберігання було завантажено перше відпрацьоване ядерне паливо ЧАЕС.

Два пенали з паливом, які наразі вже знаходяться на зберіганні, були завантажені у бетонні модулі зберігання наприкінці 2020 року протягом «гарячих випробувань» СВЯП-2.

Успішне поводження з відпрацьованим паливом ЧАЕС демонструє, що технологія та технологічні процеси, впроваджені на СВЯП-2, відповідають сучасним вимогам законодавства України та рекомендаціям МАГАТЕ, а значить — гарантують безпеку персоналу, населенню та навколишньому середовищу.

Як відбувається перевезення, переробка та розміщення на довготривале зберігання відпрацьованого ядерного палива

ЧАЕС? Як довго триває процес? Які є проблеми в процесі? На ці та інші запитання відповідає заступник начальника цеху поводження з відпрацьованим ядерним паливом (зі СВЯП-2) **Максим ГРЕХОВ**.

— 8 липня в БМЗ завантажено перший «експлуатаційний» ДСЕП. Скільки часу зайняло перевезення палива та його підготовка до зберігання?

— Так, на етапі життєвого циклу ядерної установки СВЯП-2 «експлуатація», 8 липня був завантажений перший пенал на довгострокове зберігання до комірки бетонного модуля зберігання.

Якщо оперувати сухими цифрами, то початок перевезення палива та встановлення першого паливного патрона до пенала відбувся 8 червня, завершення завантаження пеналу ста вісімдесять шістьма паливними патронами сталося 26 червня — тобто 19 днів. Далі йшов процес герметизації пеналу, його сушіння та контроль герметичності.

Тобто, з моменту початку завантаження пеналу паливними патронами до завантаження пеналу до комірки бетонного модуля зберігання минув місяць. Але слід враховувати, що до початку завантаження пеналу існує процедура його підготовки до завантаження паливом, яка, зокрема, спрямована на зменшення дозових навантажень на персонал і триває, мінімум, два робочих дні.

— Як працює обладнання та люди? Чи є зауваження?

— Враховуючи кількість обладнання, яке задіяно в технологічному процесі на СВЯП-2, безумовно є деякі зауваження, котрі вирішуються з Підрядником в робочому порядку.

Щодо персоналу: досвід «гарячих» випробувань вказав на недостатню кількість експлуатаційного персоналу ЧАЕС для забезпечення технологічного процесу на СВЯП-2. Наразі підрозділи ДСП ЧАЕС доукомплектовано, триває процес навчання та допуску до самостійної роботи нового персоналу.

Проміжок від «гарячих» випробувань до початку робіт в рамках експлуатації атестованого персоналу перевищив 6 місяців, тому було організовано практичне навчання на імітаторах, що дозволило уникнути помилок персоналу під час виконання робіт.

На даний час, персонал, який бере участь у процесі підготовки палива до зберігання, виконує і буде виконувати весь обсяг робіт, докладаючи всі зусилля, доки не буде допущено до самостійної роботи прийнятий персонал.

Взагалі, до чинного, атестованого персоналу зауважень немає. Навпаки, користуючись нагодою, хочу висловити подяку працівникам, які беруть участь у процесі підготовки палива до зберігання.

— Коли буде готовий до завантаження наступний ДСЕП?

— Він вже завантажений паливними патронами, наразі триває процес його підготовки до зберігання (герметизація, сушіння). Цей процес триває без перерви.

— В подальшому процес підготовки палива до зберігання буде йти в такому самому темпі чи пришвидшиться? Якщо так, то за рахунок чого це може відбутися?

— Враховуючи вимоги щодо перевезення та швидкості процесу підготовки палива до зберігання, ми можемо за добу робити одне перевезення ядерного палива зі СВЯП-1 до СВЯП-2 та обробляти 9 паливних збірок. Цього цілком достатньо для забезпечення проєктної продуктивності СВЯП-2, а саме 2500 збірок на рік. Але є певні перестанки технологічного процесу, пов'язані з процесом герметизації завантаженого пенала, підготовки нового пенала до завантаження та зі збоями в ро-

боті обладнання. Зараз триває накопичення досвіду експлуатації, визначення оптимального графіка роботи персоналу, усуваються зауваження до обладнання, виконується відповідний аналіз процесу, тобто намагаємось уникнути перестанків.

— Опишіть, будь ласка, технологію процесу: перевезення (що робиться з паливом на СВЯП-1, як його вантажать та везуть), а також підготовки до зберігання та розміщення на зберігання на СВЯП-2.

— На СВЯП-1, по завданню персоналу ВІП РМ, певні паливні збірки переводяться з місць зберігання у відсіках витримки до нового накопичувача.

За телевізійним оглядом паливні збірки завантажуються у транспортний чохол на 9 місць. Потім чохол завантажується у транспортний контейнер.

Далі за допомогою залізничного транспорту паливні збірки перевозять до СВЯП-2, де чохол з 9 збірками вивантажують із транспортного контейнера і встановлюють в колодязь «гарячої» камери. Потім розпочинається процес підготовки паливних збірок до зберігання.

Він полягає у відділенні нижнього пучка ТВЕЛів і переміщення його до пенала у паливному патроні, відділенні верхнього пучка ТВЕЛів і переміщення його до пенала. Залишок, стрижень-подовжувач, встановлюється назад у транспортний чохол і після обробки всіх збірок транспортний чохол у зворотному порядку перевозиться на СВЯП-1.

Після завантаження пеналу, а це 186 паливних патронів, починається процес підготовки пеналу до зберігання (зварювання кришок пеналу, сушіння, контроль герметичності пенала). По завершенні герметизації пенал завантажується на довгострокове зберігання до комірки бетонного модуля зберігання.

— Влітку процесу перевезення сприяє погода. Восени, взимку та навесні ви прогнозуєте якісь ризики для перевезення ВЯП із СВЯП-1 на СВЯП-2.

— Так, ми передбачаємо певні ризики в зимовий період. Якщо зима буде сніжною, то потрібно буде очищати від снігу колію до комірки БМЗ, яка підлягає завантаженню, на це може піти багато часу та людського ресурсу.

— Фактично «гарячі випробування» були свого роду навчальним процесом для персоналу в частині переробки ВЯП. Які саме уроки персонал мав винести з цього навчання?

— Не зовсім так. Напередодні «гарячих» випробувань персоналу ДСП ЧАЕС було проведено практичне навчання на імітаторах ВТВЗ по спеціально розробленій програмі, після якого комісія підтвердила готовність персоналу до виконання технологічного процесу на СВЯП-2. Тобто на «гарячі» випробування вийшов кваліфікований, атестований та допущений до самостійної роботи персонал.

Під час «гарячих» випробувань персонал ДСП ЧАЕС підтвердив свою високу кваліфікацію.

Як КДБ з правдою боровся

(Закінчення. Початок в попередньому номері)

...Наприкінці травня 1986-го радянському уряду стало остаточно зрозуміло, що аварія на Чорнобильський АЕС сталася з суто технічних причин, а також із причин, пов'язаних із людським фактором та недостатньою комунікацією між авторами-розробниками та експлуатаційниками реакторів РВПК.

Списати її на диверсійно-терористичний акт міфічного «націоналістичного підпілля» явно не випадало. Отже, основним напрямком діяльності КДБ з того моменту стало максимально можливе приховування реальних обсягів катастрофи і недопущення передачі подібної інформації за кордон.

Це завдання було покладено на П'яте управління КДБ СРСР, яке ще називали ідеологічним або ще веселіше — «п'яткою». Працівників управління, відповідно, — «підп'ятниками».

Архіви СРСР й досі залишаються закритими, тому, звісно, ми можемо сьогодні аналізувати достатньо невеликий об'єм

вхідних та вихідних документів. Але й вони дають широке уявлення про часи, в які відбувалися події. Саме «підп'ятниками» протягом липня-серпня 1986-го року було створено документ, про який необхідно поговорити детальніше.

Так, наприкінці серпня 1986-го року до КДБ УРСР надійшов наказ голови КДБ СРСР В. Чебрикова, в якому, зокрема, було зазначено:

«Авария и ее последствия используются буржуазной пропагандой и спецслужбами противника для развертывания антисоветской кампании, дискредитации отечественной атомной энергетики, подрыва престижа социалистической экономики и науки.

Спекулируя на случившемся, противник создает дополнительные трудности в торговле СССР с западными партнерами, предпринимает попытки внести элементы недоверия во взаимоотношения стран социалистического содружества».

Ну, хіба не чарівно? Спочатку керівництво СРСР протягом тижня намагався приховати сам факт аварії, далі — її обсяги та небезпеку, звісно, викли-

каючи своїми діями граничну недовіру до усіх подальших офіційних заяв стосовно аварії, а потім звинувачує так званий «колективний Захід» у спробах зірвати економічну співпрацю країн соціалістичного табору. Ну, красиво ж!

Втім, в цьому документі чарівно все — головне читати уважно.

«Специальные службы США и их союзников по НАТО через резидентуры, действующие под прикрытием посольств капиталистических государств в Москве, представителей инофирм, журналистов и других иностранных граждан, а также с помощью технических средств разведки предпринимают настойчивые попытки по добытию закрытых сведений о радиационной обстановке в зоне АЭС и за ее пределами, степени поражения населения, боеготовности войск химзащиты и гражданской обороны, первоочередных действиях по ликвидации последствий аварии и т.п.

Активизировалась деятельность враждебных элементов из числа советских граждан по сбору и передаче иностранцам информации негативного характера».

І тут мимоволі згадується вже цитована вище доповідна записка про фастівських «бандОУНівців», до яких київські КДБшники їздили спеціально, щоб дізнатися про їх особисте ставлення до аварії на ЧАЕС, — а раптом старенькі прохопляться якимось слівцем, котре вдасться «підшити до справи»!

«...Вместе с тем авария на Чернобыльской АЭС со всей ясностью показала, что чекистское обеспечение объектов атомной энергетики еще не отвечает требованиям...

Она вскрыла недостатки в системе оперативных мер и прежде всего в части предупреждения чрезвычайных происшествий на атомных станциях, выявления и устранения условий и причин, приводящих к авариям».

В цьому місці варто нагадати, що протягом 1973 — 1983 року КДБ УРСР неодноразово писав «до центру» про низку недоліків при будівництві та експлуатації ЧАЕС, проте жодна з них не отримала належної уваги, оскільки головним чинником діяльності економіки СРСР був його величність план та наполегливе переконування світу у виключних перевагах радянського способу життя. Питанням промислової безпеки місця в цьому списку не було.

Однак, після аварії на ЧАЕС радянська влада має призначити винуватців того, що відбулося! І призначає.

«Работники подразделений центрального аппарата и шестых подразделений органов КГБ на местах, основываясь на заявлениях ведущих ученых и специалистов об абсолютной надежности реакторов типа РБМК, не в полной мере учли имевшиеся сигналы о потенциальной опасности их конструкции, что сказалось на подходе к организации контрразведывательного обеспечения объектов атомной энергетики по предупреждению чрезвычайных происшествий.

Руководящим и оперативным составом органов КГБ, ведущим работу на объектах атомной энергетики, не принималось достаточных мер в целях своевременного выявления и устранения предпосылок к авариям, связанным с нарушением технологического процесса эксплуатации АЭС, халатным отношением к работе должностных лиц и обслуживающего персонала станции.

...(Необходимо) обеспечить тесное взаимодействие с администрацией и контрольно-надзорными органами. Активнее использовать чекистские позиции в службах контроля и надзора для получения оперативно значимой информации о состоянии оборудования, проведении научных экспериментов, качестве строительно-монтажных, ремонтных и пусконаладочных работ на действующих и строящихся объектах атомной энергетики.

...Всесторонне оценивать сигналы о возможных последствиях нарушений технологических процессов, правил эксплуатации, режима охраны и норм

радиационной обстановки».

Три абзаци одного документа, які, якщо дійсно вчитатися, протирічать один одному. По-перше, і керівним органам країни, і КДБ СРСР вдавню відомо, що реактори РВПК недостатньо безпечні, проте їх використання не забороняється.

По-друге, замість того, щоб лікувати причину хвороби (недосконалість реактора), пропонується просто вести здоровий спосіб життя (обмежити проведення наукових експериментів та аналізувати інформацію про порушення).

Ну, і звісно, треба швиденько призначити винуватців того, що сталося, і визначити коло тих, кого призначитимуть винуватцями в майбутньому — звісно, цими винуватцями автоматично визначаються експлуатаційники, оскільки розробники недосконалого апарату в цитованому документі навіть не згадуються.

«Шестому управленію КГБ ССРСР, КГБ Литовської ССР, УКГБ по г. Києву і Київської, Ленінградської, Курської і Смоленської областям с учетом вскрытых недостатков в конструкции реакторов типа РБМК и намечаемых мер по их реконструкции внести соответствующие коррективы в планы контрразведывательного обеспечения атомных элек-

тростанций... (Оказывать помощь) во взаимодействии с другими подразделениями — органами прокуратуры в расследовании уголовных дел в отношении конкретных исполнителей действий, приведших к аварии на Чернобыльской АЭС».

Отже, винуватців призначено — можна, нарешті, і реконструкцією зайнятися. Але потайки. З посиленням «контрразведывательного обеспечения».

Є в провадчій частині цього наказу ще один визначний момент.

«Первому главному управлению активизировать работу резидентур по выявлению планов и замыслов спецслужб противника в отношении атомной энергетики СССР, а также добычанию научно-технической информации по вопросам безопасного использования ядерной энергии.

Во взаимодействии с органами безопасности друзей (мається на увазі країни РЕВ — ред.) і Шестым управлением КГБ ССРСР усилить работу по предупреждению чрезвычайных происшествий на объектах атомной энергетики, сооружаемых при содействии СССР в странах социалистического содружества.

Настойчиво противодействовать попыткам спецслужб противника дискре-

дитации отечественной энергетики и сотрудничества в этой области СССР с другими странами».

Заходи контролю громадського мовчання про Чорнобиль було посилено. За декламацію під час вечірки віршика «В полі мирно паще трактор, за селом димить реактор» студентів Ніжинського державного педагогічного інституту викликали до місцевого КДБ — справа ледь не закінчилася кепськи. Агронома одного з колгоспів Чернігівської області звільнили з КПРС за «розповсюдження панічних чуток про радіоактивне забруднення в районі».

В Чорнобилі біля телефонного апарату з надписом «Безкоштовні міжміські переговори» постійно чергував «слухач», який припиняв розмову, якщо йому здавалося, що учасник ліквідації наслідків аварії розповідає занадто багато. Перлюструвалися листи, вкинуті у чорнобильські поштові скриньки. Перевірялися відзняті фотоплівки.

Втім, незважаючи на всі спроби СРСР приховати правду про дійсні причини Чорнобильської катастрофи, вже наприкінці 1986 року у Франції побачила світ брошура «Чорнобиль: аварія», в детально розповідалося про те, що сталося на ЧАЕС 26 квітня 1986 року. Що, здається, остаточно «добило» радянське КДБ — це кольорові фото зруйнованої частини станції: серед фото, які офіційно робилися фотографами та телеоператорами в перші дні аварії, таких світлин не було.

«25 апреля 1986 года операторы Чернобыльской АЭС решили осуществить, следующий эксперимент: снизить мощность, перекрыть подачу пара на турбину и использовать кинетическую энергию генератора переменного тока, чтобы на протяжении нескольких десятков секунд обеспечить электрическое питание насосов охлаждения реактора. Этот эксперимент был осуществлен с нарушением предусмотренных условий...

26 апреля 1986 года в 1.23 минуты внезапное увеличение мощности реактора 4 блока привело к распаду горячего, окиси урана. Перегретый уран вошел в контакт с водой контура и вызвал паровой взрыв. Этот взрыв разрушил паропровод и снес бетонную плиту над реактором. Второй взрыв раздался через несколько секунд, причины его могут быть самыми различными.

Раскалённые обломки реактора взрывом были выброшены на крыши окружающих строений, вследствие чего возникло около 30 очагов пожара. Все они были потушены за 3,5 часа, и именно пожарные являются жертвами аварии. Графит реактора от соприкосновения с воздухом загорелся.

Советская сторона признала шесть серьёзных ошибок персонала: два нарушения инструкции по эксплуатации, несоблюдение условий эксперимента, а также три случая произвольного отключения автоматической системы защиты реактора.

Советские специалисты заявили, что если бы хоть одна из этих ошибок не была допущена, авария не произошла бы. Однако, аварии не случилось бы, если бы не было более глубоких причин, крившихся в самой конструкции данного типа реактора.

Далі на 21-й сторінці міститься детальний аналіз виступу радянської делегації на конференції у Відні восени 1986 року — зі спростуваннями та коментарями.

Джерела витоку інформації (а вони явно були) тоді так і не знайшли. Система «держать и не пущать» вже давала суттєві збої.

Ukraine NOW

Газета: «Новини ЧАЕС»

Засновник: ДСП «Чорнобильська АЕС»

Газету засновано у 1995 році. Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Кі №830 від 11 листопада 2004 року.

Рукописи, надані в редакцію, не редагуються й не рецензуються. Редакційна колегія може не поділяти точку зору авторів публікацій.

Відповідальний за випуск: Віталій Медвідь

Над номером працювала: Майя Руденко
Дмитро Корчак

+380 4593 431 02 / m.rudenko@chnpp.gov.ua